

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quinta. De Causa creata Entis Rationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

eadem est ratio de omnibus negationibus entium & formaram realium; R. concesso ant. negando consequentiam, nam non licet argumentari sic: Petrus non est Paulus, ergo Petrus est negatio Pauli, quandoquidem Petrus est quid positivum explicatum per negationem. Sed

Instatur, Si negationes & privationes non essent entia rationis, sed positiva explicata per negationem, sequeretur quod omnes negationes & privationes essent per se & immediate intelligibiles, sed tales non sunt, ergo. Minor patet, quia intelligibilitas est proprietas solius entis realis, ergo. R. dist. ma. essent intelligibiles intelligibilitate terminativa, concedo ma. intelligibiles intelligibilitate motiva; Nego ma. illud autem quod assumitur ad probationem minoris universaliter verum non est, de intelligibilitate motiva, nam multa sunt entia realia quae non sunt intelligibilia intelligibilitate motiva, nam relationes secundum communioem sententiam nequeunt intellectum per se movere ad sui cognitionem, unde sciendum non esse universalem proprietatem entis realis intelligibilitatem, tum quia ut dixi, entia relativa movere non possunt, licet sint entia positiva, tum quia intellectioem veram terminant entia rationis, licet non sint entia realia positiva. Sed

Urgetur? Illa intelligibilitas quae convenit negationibus & privationibus, vel est ejusdem rationis eum intelligibilitate entis realis, vel entis rationis, si entis realis, ergo negatio erit ens reale, quia qualis est proprietas tale esse ens necessè est à posteriori, si rationis erunt, ergo entia rationis, sed reales non sunt, ergo rationis. Probatur subsumptum, quia negationes & privationes sunt carentiae entis realis, ergo patet antecedens ex Aristotele I. phys. 8. ubi vocat negationes & privationes non entia, ergo. Quod autem unum vel alterum esse debeant inde patet, quia alioquin daretur medium. Antequam respondeam in forma, notandum est ens reale dupliciter sumi posse propriè & laxè, propriè sumptum est, quod habet entitatem suam extra suas causas existentem & positivam, ens reale laxè sumptum est omne illud, quod habet esse independentè ab opere potentiae potentis fingere, sive illud privativum sit, sive positivum, hoc praenotato R. concedendo primum argumentum, & distinguendo subsumptum, sed reales non sunt, id est, propriè dicta entia realia, concedo subsumptum, non sunt entia realia impropriè dicta, id est, talia quae habent suum esse dependentè sine omni opere potentiae potentis fingere nego subsumptum, Et quando postea adhuc dicitur quod inter ens reale & rationis non datur medium, distinguitur data propositio, inter ens rationis & reale propriè dictum non datur medium, nego, quia tunc mediat ens reale impropriè dictum inter ens rationis & reale sumptum in tota sua latitudine, videlicet prout comprehendit tam positivum, quam negativum existens ante operationem potentiae considerare potentis concedo, dictum illud, sed nihil est contra me, nam nec dico, esse ens reale pro-

priè dictum, sed nec concedo quod sit ens rationis, sed assero aliquid, licet sit negativum, quod suum esse independentè à fictione habet.

DICO 2. Si negationes & privationes considerentur tanquam entia realia & positiva tantum, tunc tam negationes, quam privationes sunt entia rationis. Est communis contra Pontium. Probatur, illud est ens rationis quod habet totum suum esse à potentia potente fabricare & fingere, sed si considerentur negationes & privationes ut realia entia tantum, tunc suum esse aliud non habent quam dependentè ab operatione potentiae potentis fingere, ergo sunt entia rationis, ma. patet, probatur minor quia ante operationem intellectus, vel alterius potentiae fingere potentis negationes & privationes nullum habent esse reale, nec possibile ut in sensu reduplicativo esse reale habeant, ergo.

QUAESTIO V.

De causa creata Entis Rationis?

Solent nonnulli hic fusè de quatuor causarum generibus respectu entis rationis tractare, nam aliqui dixerunt ens rationis habere quidem causam materiale, formalem, & finalem, non tamen efficientem, alii e contra habere quidem causam efficientem, non verò formalem, materiale, & finalem; At tamen medià viâ hic incedendum iudico, & dicendum ens rationis habere omnia quatuor genera causarum non quidem propriè & in rigore, sed suo modo, nam imprimis chymara verbi gratiâ habet pro causa materiali illam partem quae consideratur ab intellectu tanquam perfectibilis ab alia parte, & pro formali eam partem quae consideratur ut perfecta alterius partis, quod autem habeat quoque causam finalem videtur satis per hoc probari, quia illud dicitur habere causam finalem, quod fit propter aliquem certum finem, sed entia rationis sic fiunt, ergo, probatur mi. nam saepe multa fingit intellectus ut facilius res propriè dictas explicare possit, ergo, tum quia saepe entia rationis facimus ut videamus intellectus nostri fecunditatem, subtilitatem, illimitationem, quod videlicet ea quae nec sunt, nec esse possint, concipere valeat; Quod autem habeat causam efficientem quasi res indubitata est, dubium tamen est, quae potentia illud fabricare & facere possit? Et imprimis tot quot entia rationis admittunt, concedunt quoque quod fiat per intellectum, ita quod, vel ideo dictum sit ens rationis, quia causam suam effectivam, rationem habet. Controversia tamen est inter Authores de aliis potentis, Arriaga disp. 6. Metaph. existimat quod ens rationis per omnes potentias sensitivas externas fieri possit, quem sequitur Baro: attamen isti veluti contra Torrentem natantes ab omnibus rejiciuntur; Maffrius & plures alii Scotistae dicunt, quod nec phantasia, nec ulla alia potentia materialis interna ens rationis facere possint, alii e contra affirmant tam phantasia, quam alias potentias ens rationis fabricare posse, ita Suarez disp. 14. Met. sect. 1. n. 18. Merinerius hic q. 4. Fuentes, Arriaga, Baro, differunt tamen inter se quia aliqui putant solam phantasia humanam, alii omnem

V.

I. Ens rationis habet omnia quatuor genera causarum.

IV. In ratione ens est...

omnino *ens rationis* fingere posse, Plures *Scotistae* deniq; inter quos est *Mastrius* contra *Pontium* docent intellectum & voluntatem *ens rationis* tantum fabricare valere, Antequam meam aperiam mentem prius.

Notandum 1. Quod *ens rationis* proprie dictam causam etiam efficientem habere non possit, quandoquidem nec proprie *ens* est, unde causam efficientem habebit eo modo, quod est, cum non sit, nec esse possit à se, qui est solus *Dei benedicti* conceptus, nulli alteri abs se communicabilis, unde causam habebit improprie & metaphoricè, proportione scilicet aliqua ita videlicet, quod sicut se habet causa realis ad effectum realem, ita & causa metaphorica ad effectum metaphoricum; Unde intellectus dici non poterit respectu eius causa realis, quia denominatio causae realis provenit non ab entitate causae in quantum *ens* est, sed in quantum causa, per ordinem scilicet ad effectum, ut ergo causa dicatur realis, debet aliquid in effectu illi correspondere: unde illam denominationem desumat, sic *Deus* non dicitur causa vitalis respectu lapidis, nam licet in se vitalis sit ut causa, tamen hic & nunc non est vitalis: quia nihil in effectu est vitale, unde aliud est producere aliquid per physicam & realem virtutem, aliud physicè & realitèr, hinc intellectus per suam cognitionem veluti per suam virtutem producit *ens rationis*, non tamen physicè & realitèr, quia effectus non est physicus & realis.

Notandum 2. *Ens rationis* prout hic pertinet ad nostrum propositum dupliciter capi posse, primo proprie & in rigore pro eo videlicet, quod solum habet esse ex vi *rationis*, seu intellectus, unde etiam suam principalissimam desumpsit denominationem; Secundò minus proprie & magis laxè, seu pro ente proportionali & equivalente illi, quod sit à *ratione*; quando ergo quaeritur quae potentia possit *ens rationis* efficere, non est sermo de ente *rationis* in prima acceptione tantum, quia sic esset repugnantia in terminis quod alia potentia ab intellectu quae dicitur ratio, *ens rationis* efficere possit, sermo ergo est etiam de ente *rationis* in secunda acceptione, nempe an fiat datur aliquid *ens* quod solum existit objective in intellectu, ita detur, vel dari possit *ens* quod solum objective existat in potentia aliqua distincta ab intellectu, unde quando dicit *Scotus* l. d. 45. q. uni. & alias saepe relationem impossibilem quam causat voluntas non esse *ens rationis*, intelligendus est non esse *ens rationis* in prima acceptione, bene tamen in secunda.

Notandum 3. *Ens rationis* adhuc duplex esse, aliud materiale, quod scilicet formalitatem entis *rationis* non participat, potest tamen participare per actum potentiae fingentis, quò sensu omnes negationes, privationes & denominationes extrinsecæ à *Scoto* frequenter dicuntur entia *rationis* materialitèr & fundamentalitèr, quia possunt intellectus vel alteri potentiae prestare fundamentum fictionis, ut concipiat id quod non est ac si esset. Aliud est formale, quod scilicet actu participat formalitatem entis *rationis*, quia scilicet

F. Amandi Hermann Logica.

actu fingitur ab intellectu, vel alia potentia esse, & ita objective existit in ea, ut extra illam nec existat, nec existere possit, Quare etiam in praesenti non est quaestio de ente *rationis* in materialitèr accepto, quia sic non controvertitur: concedunt enim omnes tam voluntatem, quam alias potentias *ens rationis* facere posse, sed est quaestio de ente *rationis* in posteriori acceptione. Per notabile facile explicari potest auctoritas *Doctoris*, qui saepe, ut dixi, negationes entia *rationis* vocat, eum videlicet, locutum fuisse de ente *rationis* materialitèr & fundamentalitèr accepto, non verò formalitèr. His praenotatis

DICO 1. Nulla potentia externa *ens rationis* facere potest. Hæc est communior contra *Arriagam* & *Baronem*. Probatur. Nullus sensus externus est collativus, Ergò nullus sensus externus, facere potest *ens rationis*. Verum tamen quia non videtur necessarium (de qua re paulò infra) ut *ens rationis* semper per actum collativum formetur, ideo probatur conclusio aliter. Nullus sensus externus potest concipere quòd nec est, nec esse potest, ergò nullus sensus externus potest facere *ens rationis*: probatur aut, si posset sensus externus aliquid tale apprehendere, esset quando baculum integrum in aqua concipit esse fractum, vel colores in collo columbae, vel aliquid simile, sed talia; esto non sunt, tamen esse talia possunt, potest enim esse baculus fractus in aqua & veri colores in collo columbae, vel aliquid aliud simile, ergò, &c. Nec videntur egere conclusio pluribus probationibus, cum sit communis, cujus veritatem ipsemet sensit *Arriaga* dum dicit, concludendo videtur tamen sensu externos entia *rationis* efformare non posse, & licet *Baro* sit obstinatio, utpotè qui solus, imò & totus (cum præter formam dispositivam, methodumq; quæ ex objectionibus solitis duplices efformat conclusiones, ubi satisfaciunt alii una simplici distinctione nihil, aut raro affert novum aliquid præter quaestiones nominales) videri cupit. Confirmatur conclusio, quia omnia entia *rationis* sunt extra latitudinem objecti adequati sensuum externorum, ergò: probatur aut, quia objectum adequatum eorum est *ens sensibile externum & materiale*, sed entia *rationis* non sunt talia, ergò entia *rationis* sunt extra objectum adequatum sensuum externorum, sed cum *Arriaga*

V. Potentia externa non facit *ens rationis*.

VI.

Dices; Potest *Deus* creare colorem alligatum alicui loco, & potentia visiva ipsum alibi videre, ergò potest videre colorem cum praesentia impossibili, ergò videre objectum quod nullum habet esse præter objective in potentia visive. R. dist. I. conseq. Quantum est ex natura coloris, nego consequentiam, quantum ex *Decreto Dei* id provenit, concedo consequentiam, ex se enim color indifferens est ad hunc & illum locum. Unde non sufficit ad fabricandum *ens rationis*, ut concipiatur aliquid quòd non est, sed quod nec esse potest, ille color autem tam in alio loco esse potest, quam in collo columbae; licet in eo non sint nisi colores apparentes.

DICO 2. Phantasia potest facere *ens rationis*. Ita *Baro* & plures *Scotistae* in suis Manuscriptis contra *Pontium*, *Mastrium*, &c. Probatur conclusio, phantasia potest phantasiare & componere plures res inter se, quæ nec sunt, nec esse possunt,

VII. Phantasia facit.

N

possunt,

possunt, ergo potest facere ens rationis: ant. patet, nam frequenter somniamus de hircocentauris, chymæris, & aliis rebus omnino impossibilibus, sed illæ omnes operationes sunt phantasia, & vera entia rationis, ergo phantasia potest facere. Baro Conclusionem probat sic: Intellectus potest facere ens rationis, ergo etiam imaginativa, probat consequentiam, quia intellectus nihil agit nisi coagente imaginativa, unde est illud Aristotelis oportet intelligentem phantasmata speculari, si dicas: Phantasia intellectum non posse sequi in omnibus, quia intellectus versatur circa universalia, imaginatio non, sed solum circa accidentia & singularia. Respondet, 1. quærendo si phantasia non plus percipiat quam accidentia, unde intellectus plus sciat & discat, cum nihil sit in intellectu quod non prius fuerit in sensu. Secundò id nihil nocere, quia factio omnis circa singularia versatur, & ipsi sufficere dicit, si imaginatio faciat hoc numero monstrum, quod est ens rationis, licet non faciat monstrum ut sic. Per hanc probationem satis patet ad argumenta contrariæ sententiæ, quæ consistunt in his duobus: quòd nempe sensus internus non versetur nisi circa singularia, & quòd non possit percipere nisi accidentia, quia nihil plus percipit, quam sensus externi antedecenter percipere. Verumtamen in forma adhuc

VIII.

Dices Cum Maffrio, & Pontio. Nunquam experimur quòd per phantasia aliquod percipiamus nisi quod existit, aut existere potest, ergo: prob. ant. à Pontio subtilissimè, quia si aliquid phantasia apprehenderet, quod nec existit, nec existere potest, hoc maxime faceret quando apprehenderet compositum aliquod ex impossibilibus verbi gratià ex equo & leone, sed dum hoc concipit, non concipit aliquid impossibile, nam solummodo concipit colores talium animalium cum tali figura externa, & conjunctione, quod esse potest: nam tales colores possunt esse simul & etiam talis figura, quam discursum late prosequitur Pontius, sed libenter vellem audire probationem, quòd phantasia non apprehendat nisi solam figuram externam, ego non video, cur non posset apprehendere substantiam: nam experientia constat multos in somniis non solum figuram, aut colores apprehendere, sed etiam sapissimè substantiam, & quæso cur non possit phantasia phantasiare substantiam equi & substantiam leonis, & illa simul combinare, cum sit potentia comparativa, ergo benè dicitur quod phantasia faciat ens rationis donec contrarium probetur. Confirmatur responsio, Quia quando ovis vidit lupum venientem & fugit, tunc non apprehendit tantum colores, ergo aliquid aliud à coloribus, ergo substantiam lupi, prob. ant. quia colores illi non sunt ipsi contrarii, quantum in se sunt, cum sæpè tales videat aliàs & tamen non fugiat, ergo etià in somniis phantasia non apprehendit solos colores, sed etiam substantiam: adeoq; sequitur benè posse ens rationis facere. Hæc confirmatio non parum est onerosa sententiæ contrariæ.

IX.

Voluntas potest facere ens rationis.

Dico 3. Voluntas potest facere ens rationis: Ita Scotus in 1. d. 45. q. un. n. 4. ubi dicit, Si ens rationis, seu relatio rationis strictè sumatur prout denominationem suam habet à ratione, voluntas non facit

ens rationis, si verò sumatur pro relatione rationis alio modo, id est, pro ea quæ nihil ponit in re, sive sit per intellectum, seu non, voluntas potest facere ens rationis. Est etiam Maffrii, Baronis & multorum Scottistarum contra Pontium & alios. Probatur Conclusio. Quia voluntas omnia habet requisita ad ens rationis faciendum, ergo poterit illud facere: probatur ant. Nam imprimis & potentia collativa, ut docet Doctor quodlibeto 17. ex ratione patet, quia potest voluntas unum objectum comparare alteri, sicut intellectus: non quidem per modum iudicii & cognitionis, sed per modum ordinis, ac acceptationis; tum quia voluntas potest dare esse objectivum alicui, ergo potest facere ens rationis: nam potest velle impossibilia, etiam ut talia ab intellectu ostensa, volitione saltem inefficaci, imò potest voluntas ex sua libertate bonitatem in objecto fingere, ubi reverà non reperitur, nec reperiri potest, neq; ut bonum ab intellectu proponitur: ergo potest tale esse objectivum bonitate tribuere, quale requiritur ad ens rationis constituendum: patet consequentia, quia in tali casu voluntas est quæ primò fingit bonitatem in objecto, quæ non est, nec esse potest: & hanc non fingit intellectus; Per quod solvitur communis responsio scilicet quòd intellectus fingat illam bonitatem & voluntas præsupponat iam factam, nam præter bonitatem veram & apparentem datur etiam secundum Scotum bonitas præfixa, seu finis præstitutus in 1. d. 1. q. 1. art. 3. & 4. Et est quando objectum ostenditur præcisè ab intellectu sub ratione mali, & voluntas tamen ex sua libertate & malitia præfigit ipsi aliquam bonitatem, quæ præfixa tendit in illud objectum, tanquam bonum bonitate à voluntate præfixa.

Arguitur Voluntas non potest fieri in aliquod objectum, nisi quod est ipsi ab intellectu propositum, ergo voluntas non potest facere ens rationis, sed præsupponet iam illud factum; R. dist. ant. quando voluntas fertur in objectum apparens peccando ex ignorantia, debet esse ab intellectu objectum propositum, aut concedo ant. quando tendit & fertur in objectum præfixum peccando ex mera malitia, debet esse objectum ipsi propositum ab intellectu sub ratione mali, vel impossibilis, nego ant. axiomata itaq; vulgatum est tantum verum, quando voluntas tendit in objecta aliqua, quæ ab intellectu proponuntur tanquam bona, vel tanquam apparentia bona. Hinc negatur consequentia.

Instatur sequeretur ex data distinctione quòd voluntas tenderet in incognitum, sed hoc videtur fieri posse haudquaquam; nam nihil dicitur volitum quin sit præcognitum, ergo, probatur sequela quia bonitas in illo casu non esset ipsi ostensa in objecto, ergo. R. negando seq. ad probationem distingo ant. in tali casu bonitas non esset voluntati ostensa ab intellectu, in tali & hoc objecto concedo ant. non fuisset ostensa in alio objecto nego ant. & consequè sufficit itaq; quod intellectus ostendat voluntati bonitatem in alio objecto, vel etiam in abstracto, quia ostensa voluntas potest applicare illam objecto etiam malo, unde non propterea dicitur fieri in incognitum.

Urgetur

Urgetur si bonitas illa, siue in hoc ob-
jecto, siue alio jam est offensa voluntati, ergo
non potest facere ens rationis, probatur seque-
la, quia jam praesupponitur esse factum, ergo.
R. distinguendo sequelam, ergo non potest vo-
luntas facere ens rationis dando ipsi primum ef-
fe obiectivum concedo sequelam; dando ipsi
secundam esse obiectivum nego sequelam; pri-
mum esse supponitur jam acquisitum per intel-
lectum, secundam tamen dat & praestat volun-
tas, Exinde autem non potest absolute inferri
voluntatem ens rationis conficere non posse,
nam licet ens rationis sit factum per apprehen-
sionem, non sequitur quin suò, & proprio novò
modo possit fieri per iudicium; sic pariter licet
sit factum per intellectum, hinc non convin-
citur quin suò quoq; modo fieri possit per vo-
luntatem. Unde videtur mihi etiam primum
esse obiectivum dare posse voluntatem, nam
illa bonitas alibi, & quin alio obiecto fuit osten-
sa, ut vera atque non ut ens rationis, quando
autem acquirit esse à voluntate obiectivum,
in alio obiecto, tunc primum habet esse tantum
obiectivum ab ea, quod nec est, nec esse potest.
Utrum autem ens rationis vocari debeat, præ-
notavi supra: quamvis non prout à ratione
derivationem habet, imò Baro existimat etiam
in hoc sensu, rationis ens dici posse, quia vi-
delicet voluntas est aliquid rationis.

XI. Hactenus egi de potentiis entis ra-
tionis confectivis, circa quas major est Autho-
rum controversia, accedo nunc ad potentiam
intellectualem quam ens rationis fabricare
posse tot, quot illud concedunt affirmant,
ut proinde examinare sit superfluum, an fa-
cere possit, est tamen necessarium discutere
per quem actus illud fabricet, nam de hoc non
rara est contentio inter Scholasticos.

XVI. Itaq; Notandum Actus intellectus
primos esse & præcipuos tres mentis operatio-
nes dictos, videlicet apprehensionem, dum ob-
jectum concipitur sine affirmatione & negatio-
ne; iudicium quando aliquid de subiecto, vel
affirmatur, vel negatur, & discursum, seu unius ex
alio illationem. Item alium esse assensum, alium
dissentium, alium esse absolutum, alium re-
flectivum, seu collativum; alios deniq; esse re-
flexos aliosq; reflexos. Actus assensus est unius de
alio assertio, dissentus est unius de alio negatio;
Absolutus est, quando intellectus aliquid concipit
sine ordine ad aliud, verbi gratia dum concipit
hominem, lapidem, &c. quæ sunt entia ab-
soluta: Actus collativus, seu comparativus est,
quando intellectus considerat aliquid cum or-
dine ad aliud, verbi gratia si quis cognosceret
animal esse prædicabile de homine & leone;
aut Deum esse creatorem mundi, siue hoc fa-
ciat simpliciter apprehendendo, siue iudicando:
Actus rectus vocatur ille quò intellectus cognos-
cit aliquid directe, siue apprehendendo, siue
iudicando, seu discurrendo, seu sine discursu,
non reflectendo se super suam cognitionem,
seu non cogitando, an res illæ sint à se cognitæ,
vel non, ut quando aliquis cognosceret Petrum,
vel Paulum: Actus reflexus est, quando quis
considerat rem ut à se cognitam, ut si quis post-
quam directe cognovit Petrum, velit se reflecte-
re, aut considerare à se cognitum, aut Pe-
trum habere à sua cognitione aliquam ratio-
nem, quam antea non habuit. Circa quod dubi-
um est, an per omnes enumeratos actus intel-
lectus ens rationis facere possit, ad quod sine
sententiarum diversarum citatione

DICO 4. Intellectus humanus tam per apprehensionem, quam per iudicium, siue assensu sit, siue dissentiu, & discursum, imò tam per actum absolutum & comparativum, quam directum & reflexum potest facere ens rationis. Hæc Conclusio constat pluribus partibus, quæ pro se diversos habet authores, sed & diversos oppugnatores, attamen probatur per singulas partes, Et quidem primum quoad primam partem. Intellectus per primam mentis operationem potest apprehendere res, quæ nec sunt, nec esse possunt, ergo per primam mentis operationem potest fieri ens rationis, consequentia est manifesta, ant. probatur potest enim intellectus apprehendere terminos repugnantes invicem, ut cum concipit alium Deum à vero Deo distinctum, chymæram, hircocentaurum, hominem esse animal irrationale, equum esse animal rationale, nam ut aliquoties insinuaui per primam mentis operationem intellectus potest apprehendere non solum vocem incomplexam homo, sed etiam totam hanc propositionem & similes, Homo est animal rationale, nihil de ea affirmando, vel negando iudicativè, sed apprehensivè tantum. Probatur conclusio quoad secundam partem, quòd nimirum intellectum per secundam mentis operationem facere possit, Quia sicut per primam mentis operationem potest multa concipere quæ nec sunt, nec esse possunt, ita per secundam mentis operationem multa poterit, quæ nec sunt, nec esse possunt iudicare, cur enim iudicare non potest hominem esse brutum, hominem non esse animal, ergo. Dixi autem notantè, siue iudicium sit assensu, siue dissentiu, Quia siue aliquid affirmet, siue aliquid neget, dummodo illud esse non possit; ens rationis erit, quod de actu dissentus, de quo major videtur difficultas particularitèr probatur sic. Per hoc iudicium non solum cognoscitur repugnantia chymærae (si verbi gratia diceret, chymæra non datur, vel non existit) sed etiam ipsa chymæra cuius est negatio, seu de qua prædicatur negatio, ergo hoc iudicium habet duplex obiectum, negationem videlicet, & chymæram, ergo ex vi illius iudicii est duplex obiectum in intellectu obiectivè, ergo ex vi illius iudicii datur aliquid habens esse obiectivè in intellectu tantum, quod nullum scilicet habeat esse extra intellectum, sed illud quod habet esse obiectivè tantum in intellectu est ens rationis, ergo vi illius iudicii datur ens rationis in intellectu; adeoq; tam per assensum, quam per dissentium iudicii fieri potest ens rationis. Sed

Dices; Per hunc dissentium verbi gratia per actum quò dicit intellectus, Hircocervus non existit, intellectus destruit existentiam hircocervi, & esse illius ergo per hunc actum intellectus non facit ens rationis, quia cum destruat illius esse, non dat ipsi esse, ergo per hunc actum non fit ens rationis. R. per hunc dissentium intellectum intentionalitèr destruere existentiam

XIII.

Intellectus per omnes actus suos facit ens ratio- nis.

XIV.

Negatio destruit existenti- am rea- lem Hircocervi non ve- rò intentio- nalem.

Phyficam hircocervi, & illius esse extra intellectum, nihilominus per hanc negationem formalem tribuit ipsi esse objectivum in intellectu, quia ex vi istius actus quod dicitur, hircocervus non est existens in rerum natura, constituitur existens objectivè in intellectu. Sed

Instabis ad minus si quis haberet hoc iudicium dissensus, Hircocervus non est objectivè in intellectu meo, destruentur tam esse phyficum, quam objectivum: ergo non per quemvis actum intellectus & iudicium dissensus fieri potest ens rationis. Sed *q.* etiam per allegatum actum ens rationis fieri, quia ille actus esset intrinsece falsus, sicut falsus esset, si dicerem, Ego non apprehendo Petrum, cum hoc dicendo eum apprehenderem.

Urgebis, Hircocervus non existens est in rerum natura, ergo qui apprehendit chymæram, ut non existentem non facit ens rationis. Respondeo tamen, Chymæram duo dicere; nimirum negationem chymære, & ipsam chymæram, negatio ergo est à parte rei, non verò chymæra de qua fit negatio, quia illa solum est in intellectu objectivè.

Probatur 2. p. Conclusio discursu, Quia potest intellectus pravos efficere discursus, unum ex alio deducendo, quod tamen nullo modo sequitur, nec sequi potest, verbi gratiâ potest hunc discursum formare, *Homo est brutum, brutum est Deus, ergo Deus est homo*, ex quo Syllogismo nec sequitur, nec sequi potest conclusio data, ergo. Notandum autem conclusionem quoad probatas partes, imò & alias etiam intelligendam esse distributivè, ita ut sensus sit, alia entia rationis fieri posse per apprehensionem, alia per iudicium, & alia deniq; per discursum.

Probatur Conclusio etiam quoad reliquos actus, nam primò facere potest ens rationis per actum absolutum, quia potest rem concipere sine comparatione ad aliam, quæ tamen nec est, nec esse potest, potest enim intellectus concipere chymæram absq; eo quod eam compareret ad aliam rem, ergo. Item per actum comparativum, Quia omnis relatio fit per actum conferentem, seu ordinantem unum ad aliud, sed potest intellectus relationes tales fingere, quæ nec sunt, nec esse possunt ergo. Similiter quod ens rationis fiat per actum directum, patet quia multa facit intellectus in esse objectivo, quæ nec sunt, nec esse possunt, non reflectendo se super illud verbi gratiâ formando chymæram non recordando an facta sit, vel cognita per aliam cognitionem.

Dices; Actus intellectus quo fit ens rationis semper supponit alium actum intellectus, ergo omne ens rationis fit per actum reflexum, probatur ant. ut enim paries cognoscatur visus, supponitur cognitio alicujus visionis terminatæ ad ipsum, ut fiat hircocervus supponitur cognitio hirci & cervi, ergo. *q.* distinguendo ant. Actus quo fit ens rationis præsupponit semper alium actum intellectus, ita ut semper se super illum actum quem præsupponit

reflectat nego ant. ita præsupponit ut habitæ cognitione hirci, & cervi fingat hircocervum, absq; hoc quod se reflectat concedo ant. licet enim ad hoc ut ego verbi gratiâ fingam hircocervum debeam præcognoscere quid sit hircus & quid cervus, dum actu tamen fingi necesse non est, ut me reflectam super hircam & cervum prout ipsa patet experientia.

Probatur deniq; Conclusio de actu reflexo, Quia multa sunt entia rationis quæ necessariò petunt ut alia præcognoscantur, ut est inter relationes rationem, & in probabilis sententia quando de secundis intentionibus fabricantur, nam in probabilis sententia intentiones secundæ sunt entia rationis.

Dices; Ens rationis nunquam potest fieri per actum reflexum, quia hic præsupponit ens rationis jam factum per priorem cognitionem directam, sicut per hoc quod me reflectam super meam cognitionem non produco de novo cognitionem, sed cognosco jam factam per aliam, nempe directam. *q.* duplicem esse notitiam reflexam unam merè speculativam, alteram verò practicam & factivam. Reflexio speculativa est quando jam rem factam per reflexionem considero & contempro, verbi gratiâ feci chymæram etiam reflecto me super illam factam, eamq; considero & contempro, & per hanc reflexionem quæ merè speculativa est nihil producit. Secundo est reflexio factiva, per quam fit ens rationis, verbi gratiâ cognosco parietem, dum autem cognosco parietem, ex qua cognitione resultat denominatio extrinseca, quæ non est ens rationis nisi materialitèr & fundamentalitèr, quatenus videlicet mihi occasionem præbet ens rationis faciendi, si ergo volo ens rationis facere ex illa denominatione, tunc me reflectere debeo super parietem à me cognitum, & per illam reflexionem ponere cognitionem, vel aliam formam in pariete tanquam ipsi intrinsicè inhaerentem, & tunc fit ens rationis, nam cognitio illa quam fingi parieti inhaerere, non inhaeret, & per talem reflexionem fit ens rationis. Unde in forma distinguo ant. per actum reflexum non fit ens rationis speculativum concedo, factivum, seu practicum nego ant. & conseq. Mihi videtur quod ad hanc replicam etiam bene responderi possit per ea quæ dicta sunt contra voluntatis fabricationem; quæ etiam præsupponit jam factum ab intellectu.

Quæres An intellectus angelicus possit facere ens rationis? *q.* affirmativè nam angeli multa concipere possunt quæ nec sunt, nec esse possunt, imò Luciferi solemnissimum fecit ens rationis, dum dixit, *similis ero Altissimo*, nam nec similis Altissimo fuit, nec esse potuit, siquidem Deus super omnia benedictus, sicut nec dare vult gloriam suam alteri, ita etiam nec dare potest; quia alium Deum facere non potest.

QUÆSTIO VI.

De Causa Increata Entis Rationis?

Circa hanc quæstionem duo examinanda occurrunt, primum est, an videlicet intellectus divinus cognoscat entia rationis à nobis facta, aut licet impossibilis foret omnis intellectus

I.
Duo exami-
nantur in
hac quæstio-
ne.